

2018

Frende Skadeforsikring

Årsberetning

Innledning

Konsernet Frende Forsikring består av morselskapet Frende Holding AS som forvalter eierskapet i de heleide datterselskapene Frende Skadeforsikring AS og Frende Livsforsikring AS. Frende Holding AS eies av 15 frittstående sparebanker,

Forsikringsvirksomhetene drives fra konsernets hovedkontor i finanshuset Jonsvoll i Bergen, men er basert på distribusjon gjennom eierbankenes omfattende kontornettverk i sine respektive geografiske nedslagsfelt, via egne salgssentre i franchisekanalen, og via elektronisk distribusjon gjennom eierbankene, partnere og frende.no.

Frende Skadeforsikring er et heleid datterselskap av Frende Holding AS, daglig leder er Eivind Norderud.

Hovedtrekk 2018

- Markedsveksten fortsetter. Bestandspremie 31.12.2018 er MNOK 1 993,3
- Resultat før skatt for året MNOK 8,9 (177,4), totalresultat etter skatt MNOK 1,0 (145,7).
- Egenkapitalavkastning (ROE) etter skatt var 0,1 % (15,7).
- Skadeprosent for egen regning for året 81,5 % (76,9 %).
- Combined ratio var 100,5 (96,2).
- Kostnadsprosent var 19,0 % (19,2).
- Finansavkastning var MNOK 18,1 (114,3), tilsvarende 0,74 % (5,0).

Virksomheten i 2018 – styrets beretning

Frende Skadeforsikring selger skadeforsikringer til privatmarkedet, i tillegg til næringslivsprodukter primært rettet mot små- og mellomstore bedrifter. Ved utgangen av året hadde skadeselskapet 151 580 privatkunder og 12 853 bedriftskunder, og et samlet premievolum på MNOK 1 993,3.

Skadeselskapet har gjennom året opplevd store resultatsvingninger både forsikringsteknisk og innen finans.

2018-tallene viser en vekst i premieinntekter innenfor skadeforsikring på MNOK 208,7 tilsvarende 11,8 prosent. Med dette har selskapet størst vekst i bestandspremie i for private skadeforsikringer i Norge gjennom 2018.

Økt aktivitet på tilbudssiden har ført til at Frende fortsatt er et av de mest-voksende selskapene i Norge. Det er svært høy flytteaktivitet i privatmarkedet, men strukturert arbeid med kundeavgang har ført til lavere avgang enn markedet for øvrig.

Gjennom året har 12 430 nye privatkunder og mer enn 700 bedriftskunder funnet veien til Frende.

Årets første måneder var sterkt preget av sprengkulde. Områder hvor det vanligvis verken er særlig kaldt eller mye snø, som for eksempel på Sørlandet og langs kysten, fikk langvarig og streng kulde. Det ga et høyt antall vann- og frostskafer. I tillegg inntraff en rekke store branner, og skadefrekvensen var høy på bil- og reiseforsikring. Våren viste en mer positiv utvikling i skadefrekvens, mens sommeren ga flere store brannskader og en rekke bilskader. Høstens skadebilde var mer normalt for årstiden, og forsikringsteknisk ble resultatet i fjerde kvartal det beste noensinne. Lav skadeprosent, lavere skadefrekvens og færre nye store skader.

Året totalt har gitt god premievekst, mens skadeprosent er økt som følge av høy skadefrekvens og relativt mange større brannskader. Sammen med en relativt svak finansavkastning gir dette et resultat før skatt i 2018 på MNOK 8,9, mot MNOK 177,4 i 2017.

Årsregnskapet

Premieinntekter

Selskapet hadde i 2018 brutto forfalt premie på MNOK 1 979,7 som er en vekst med 12 % fra MNOK 1 771,0 i 2017. Opptjent premie for egen regning var MNOK 1 849,0.

Erstatningskostnader

Erstatningskostnader for egen regning var MNOK 1 507,4. Dette gir en skadeprosent for egen regning på 81,5 mot 76,9 i 2017. Brutto skadeprosent er i 2018 80,0 mot 75,8 foregående år. Året totalt har vært preget av høy skadefrekvens for en rekke private produkter, og spesielt for Motor, Hus og Reise. De svake resultatene for Privat Motor og Hus gir alene en økning i skadeprosent på 4 prosentpoeng i forhold til 2017, og forklarer dermed det meste av svekkelsen i resultater.

Driftskostnader

Forsikringsrelaterte driftskostnader var MNOK 350,9. Kostnadsprosenten er 19,0 i 2018 mot 19,2 i 2017. Kostnadsnivå i forhold til premie er preget av høye salgspolisjoner relatert til vekst fra nye distributører, vesentlig andel av kostnadsveksten er økte salgskostnader. Effektivisering og automatisering av driftsprosesser, samt tilpasning til digitaliserte kundeprosesser er i fokus, og kompetansebygging innen prosess og IT utgjør en stor andel av økning i antall ansatte fra 157 til 191. Årsverk er økt fra 132 til 163.

Finansinntekter

Frende sin kapitalforvaltning er fokusert på diversifisering og moderat risiko. Plasseringsmidlene ved utgangen av 2018 er fordelt på 57,2 % i renteportefølje, 16,7 % i obligasjoner holdt til forfall, 10,2 % i aksjefond, 5,7 % i høyrente obligasjoner og 10,2 % i eiendom. Kapitalforvaltningen anses med dette å ha en profil som er tilnærmet bransjepraksis.

Netto inntekter fra investeringer var MNOK 18,1 som tilsvarer en avkastning på 0,74 %. Herav var gjennomsnittlig avkastning på aksjer negativ med 9,48 %, mens renter ga en positiv avkastning på 1,33 % og eiendom 7,8 %.

Kontantstrøm

Selskapets kontantstrøm fra driften er på MNOK 385,6. Overskuddslikviditet plasseres løpende til andre finansielle eiendeler. Det er foretatt en aksjekapitalutvidelse på MNOK 200, som er innbetalt men ikke registrert ved årsskiftet. Netto likviditetsendring i 2018 er på MNOK 37,5.

Resultat

Resultat før skattekostnad ble i 2018 MNOK 8,9 mot 177,4 i 2017, mens resultat etter skattekostnad inkludert andre resultatkomponenter viste et overskudd på MNOK 1,0.

Balanse

Forvaltningskapitalen i Frende var ved årsskiftet MNOK 3 893 mot MNOK 3 316 i 2017, en økning på 17 %. Selskapets eiendeler består vesentlig av finansielle investeringer med totalt MNOK 2 990 - tilsvarende 77 % av balansen og 19 % økning fra foregående år.

Selskapets egenkapital inkl. innbetalt ikke registrert kapitalforhøyelse utgjorde pr. 31.12.18 MNOK 1 203 mot MNOK 1 002 pr. 31.12.17, og dette utgjorde 31 % av forvaltningskapitalen.

Selskapets forpliktelser består vesentlig av forsikringstekniske avsetninger.

Selskapet har ingen gjeld, lån eller lånerammer foruten de forpliktelser som følger av selskapets drift og ordinære virksomhet.

Estimert solvensmargin per 31.12.2018 etter avgitt konsernbidrag er 151 %, tilsvarende 31.12.2017 var 149 %.

Styrets vurdering

Årsregnskapet

Styret konstaterer at selskapet i 2018 har hatt god markedsvekst, mens resultatet er preget av en utfordrende skadesituasjon i årets 3 første kvartaler, mens 4. kvartal isolert ble det beste forsikringstekniske i selskapets historie.

Resultatregnskapet og balansen med tilhørende noter gir etter styrets oppfatning fyllestgjørende informasjon om virksomheten i Frende Skadeforsikring AS i 2018 og om selskapets stilling ved årsskiftet.

I samsvar med regnskapslovens § 3-3 bekrefter styret at forutsetningen om fortsatt drift er til stede, og at dette derfor er lagt til grunn ved avleggelse av årsregnskapet.

Det er ikke inntruffet hendelser etter regnskapsårets avslutning som er vesentlig for vurdering av selskapets resultater eller stilling.

Risikoforhold

Som forsikringselskap er vi eksponert for en rekke finansielle risikoer. På kort sikt er den største risikoene at de økonomiske tapene vi dekker for våre kunder blir større enn ventet. Deretter kommer risikoen for tap som en følge av uventede svingninger i finansmarkedene. Disse risikoene er styrt gjennom en disiplinert forsikringsstrategi og en moderat investeringsfilosofi.

Vi er også eksponert for en forretningsmessig risiko der hyppige endringer i markedet, regulatoriske endringer og økt konkurranse gjør det viktig at vi er i stand til å respondere på endringer i omgivelsene. Frende har klart seg godt i konkurransen og satser videre på gode digitale løsninger for å tilfredsstille kundenes økte forventninger. Den største forretningsmessige risikoen er nå lønnsomheten innen privatmarkedet som har vært preget av mange værrelaterede skader og økte utbetalinger til bil- og husforsikringer. Vi har satt i gang en rekke strategiske tiltak som skal bedre lønnsomheten.

Frende Skade har prosesser (ORSA-prosessen) for å vurdere alle risikoer knyttet til virksomheten, bestemme kapitalbehovet og vår evne til å etterleve kapitalkravene. Resultatet av ORSA-prosessen oppsummeres i en egen ORSA-rapport.

Solvensmarginen i Frende Skade er 151 %.

Personalforhold

Selskapet har etter styrets vurdering, gjennom den organisasjonen som er etablert, de beste forutsetninger for å lykkes i å realisere selskapets forretningsmessige mål.

Frende Skadeforsikring hadde ved utgangen av 2018 163 årsverk, en økning fra 2017 med 31 årsverk.

Arbeidsmiljø

Arbeidsmiljøet i Frende anses som godt. Konsernets totale sykefravær utgjorde 4,2 % (5,4). Herav utgjør ca. 3,2 % langtidsfravær. Det ble i 2018 ikke registrert skader eller ulykker i Frende. Selskapets virksomhet forurenser ikke det ytre miljø.

Likestilling

Frende tilstreber likebehandling av ansatte på alle nivåer i selskapet, uansett kjønn, etnisk tilhørighet eller annet. På samme måte skal avlønning gjenspeile stillingsinnhold og kvalifikasjoner, uavhengig av kjønn eller andre forhold.

Ved utgangen av 2018 var kvinneandelen 41 % av selskapets ansatte, mens kvinneandelen i selskapets ledelse var 29 % og 25 % i selskapets styre.

Selskapet anser ikke noe behov for å iverksette tiltak i henhold til diskrimineringsloven.

Styret og ledelse

Styret består styreleder, en representant fra aksjonærene, et eksternt styremedlem og en representant valgt av og blant de ansatte.

Selskapets ledergruppe består av syv medlemmer.

Framtidsutsikter

Styret mener selskapet fortsatt har et godt fundament for lønnsom vekst. Distribusjonen til eierbankenes kunder har vært vellykket, og her er fortsatt et stort potensiale for vekst i 2019.

Det er gjort en rekke tiltak for å styrke lønnsomheten etter et relativt svakt år innen skadeforsikringsproduktene i 2018, både for bransjen og for Frende.

Organisasjonen er styrket gjennom 2018, og vil i 2019 ha stort fokus på effektivisering og smidige kundeprosesser gjennom digitalisering.

Takk til samarbeidspartnere, tillitsvalgte og medarbeidere

Styret vil takke selskapets medarbeidere, samarbeidspartnere og tillitsvalgte, først og fremst i eier- og distribusjonsbankene, for godt samarbeid.

Innsatsviljen har gitt inspirasjon som selskapet håper kan videreføres inn i kommende år.

Disponering av årets resultat

Styret i Frende foreslår at årets overskudd MNOK 1,0 disponeres slik;

- Overføring til fond	MNOK	8,3
- Overføring fra annen egenkapital	MNOK	40,2
- Avgitt konsernbidrag (netto)	MNOK	32,9

Selskapet hadde ved årsskiftet MNOK 394,7 i fri egenkapital.

Bergen, 26. mars 2019

Vegar Styve
styreleder

Geir Bergskaug
nestleder

Monica Rydland
Monica Rydland

Bjørn-Erik Gjerde
ansattvalgt

Eivind Norderud
daglig leder

* Årsberetningen er signert elektronisk.

Resultatregnskap

	Note	2018	2017
Teknisk regnskap for skadeforsikring			
Premieinntekter			
Opptjente bruttopremier		1 886 691 877	1 660 472 487
-Gjenforsikringsandel av opptjente bruttopremier		-37 646 130	-32 043 964
Sum premieinntekter for egen regning	1,3,9	1 849 045 747	1 628 428 523
Erstatningskostnader i skadeforsikring			
Brutto erstatningskostnader		1 509 065 327	1 258 183 405
-Gjenforsikringsandel av brutto erstatningskostnader		-1 702 617	-5 709 975
Sum erstatningskostnader for egen regning	1,3,9	1 507 362 710	1 252 473 430
Forsikringsrelaterte driftskostnader			
Salgskostnader		212 316 212	183 407 121
Forsikringsrelaterte adm. kostnader		138 585 203	129 502 353
Sum forsikringsrelaterte driftskostnader	3,5,10,11	350 901 415	312 909 474
Resultat av teknisk regnskap i skadeforsikring		-9 218 377	63 045 619
Ikke teknisk regnskap for skadeforsikring			
Netto inntekter fra investeringer			
Realisert/ urealisert gevinst / tap aksjefond		-31 968 592	38 095 403
Realisert/ urealisert gevinst / tap renteplasseringer		28 281 283	56 850 507
Realisert/ urealisert eiendomsfond		20 773 190	19 446 384
Renteinntekter bankplasseringer		1 033 406	-58 328
Sum netto inntekter fra investeringer	7,9	18 119 288	114 333 966
Andre inntekter	15	29 185	
Resultat av ikke- teknisk regnskap		18 148 473	114 333 966
Resultat før skattekostnad		8 930 095	177 379 585
Skattekostnad	13	8 241 277	31 431 341
Resultat før andre resultatkomponenter		688 819	145 948 244
Andre resultatkomponenter			
Aktuarielle gevinster og tap på pensjonsytelser		368 232	-394 835
Skatt på andre resultatkomponenter		-92 058	98 709
TOTALRESULTAT		964 993	145 652 118

Balanse

	Note	31.12.18	31.12.17
EIENDELER			
Immaterielle eiendeler			
Andre immaterielle eiendeler	12	29 608 602	31 905 429
<i>Sum immaterielle eiendeler</i>		<u>29 608 602</u>	<u>31 905 429</u>
Investeringer			
Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost			
Investeringer som holdes til forfall	7,9	498 253 959	394 964 873
Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi			
Aksjefondsandeler	7,9	293 438 070	260 309 163
Obligasjoner/ rentefond	7,9	1 889 023 040	1 584 360 582
Eiendomsfond	7,9	305 101 666	267 350 365
Plasseringskonto	7,9	3 710 031	3 876 316
<i>Sum finansielle eiendeler til virkelig verdi</i>		<u>2 491 272 807</u>	<u>2 115 896 426</u>
<i>Sum investeringer</i>		2 989 526 766	2 510 861 299
Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring			
Gjenforsikringsandel av ikke opptjent bruttopremie	4	13 772 838	12 357 152
Gjenforsikringsandel av brutto erstatningsavsetning	4	7 766 015	8 619 515
<i>Sum gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring</i>		<u>21 538 853</u>	<u>20 976 667</u>
Fordringer			
Fordringer i forbindelse med direkte forsikring	8	720 133 432	668 355 354
Fordringer i forbindelse med gjenforsikring		2 442 274	3 258 895
Andre fordringer		-	-
<i>Sum fordringer</i>		<u>722 575 706</u>	<u>671 614 249</u>
Andre eiendeler			
Anlegg og utstyr	12	1 301 103	3 448 587
Eiendom	12	8 377 820	4 055 251
Kasse, bank	6	70 010 375	32 369 066
<i>Sum andre eiendeler</i>		<u>79 689 298</u>	<u>39 872 904</u>
Forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter			
Forskuddsbetalte kostnader		49 788 145	40 926 671
<i>Sum forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter</i>		<u>49 788 145</u>	<u>40 926 671</u>
Sum eiendeler		<u>3 892 727 369</u>	<u>3 316 157 218</u>

-

Balanse

0

EGENKAPITAL OG GJELD		31.12.2018	31.12.17
Innskutt egenkapital			
<i>Selskapskapital</i>			
Aksjekapital (5.000.000 aksjer pål. kr. 100,-)	16	500 000 000	500 000 000
Innbetalt ikke registrert kapitalforhøyelse		200 000 000	-
<i>Sum innskutt egenkapital</i>		<u>700 000 000</u>	<u>500 000 000</u>
Opptjent egenkapital			
<i>Fond</i>			
Avsetning til garantiordningen		75 300 000	67 000 000
<i>Annen opptjent egenkapital</i>			
Annen opptjent egenkapital		394 688 923	434 923 930
<i>Sum opptjent egenkapital</i>		<u>469 988 923</u>	<u>501 923 930</u>
Sum egenkapital	16,17,18	<u>1 169 988 923</u>	<u>1 001 923 930</u>
Brutto forsikringsforpliktelse			
Avsetning for ikke opptjent bruttopremie	4	917 735 930	824 701 320
Brutto erstatningsavsetning	4	1 483 168 421	1 284 468 812
<i>Sum brutto forsikringsforpliktelse</i>		<u>2 400 904 351</u>	<u>2 109 170 132</u>
Avsetning for forpliktelse			
Pensjonsforpliktelse	11	20 797 903	20 675 513
<i>Forpliktelse ved skatt</i>			
Forpliktelse med periodeskatt	13	17 798 285	27 115 664
Forpliktelse med utsatt skatt	13	37 628 438	52 944 490
<i>Sum avsetninger for forpliktelse</i>		<u>76 224 626</u>	<u>100 735 667</u>
Forpliktelse			
Forpliktelse i forbindelse med gjenforsikring		13 298 818	12 188 720
Avsatt utbytte		-	-
Skyldig konsernbidrag		35 000 000	-
Andre forpliktelse	14	169 066 282	65 494 281
<i>Sum forpliktelse</i>		<u>217 365 100</u>	<u>77 683 001</u>
Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter			
Andre påløpte kostnader	15	28 244 369	26 644 489
Sum egenkapital og forpliktelse		<u>3 892 727 369</u>	<u>3 316 157 218</u>

* Årsregnskap signeres elektronisk.

Bergen 26. mars 2019

Vegar Styve
styreleder

Geir Bergskaug
nestle ier

Monica Rydland

Bjørn-Erik Gjerde
ansattvalgt

Eivind Norderud
daglig leder

Endring i egenkapital

	Aksjekapital	Innskutt egenkapital	Avsetning til garantiordningen	Natur-skadefond	Opptjent egenkapital	Sum
Egenkapital pr 01.01.2017	500 000 000	-	60 100 000	-	296 171 813	856 271 813
Endring garantiordningen			6 900 000		-6 900 000	-
Årets resultat					145 948 244	145 948 244
Andre resultatkomponenter					-296 126	-296 126
Egenkapital pr 31.12.17	500 000 000	-	67 000 000	-	434 923 931	1 001 923 930
<hr/>						
Egenkapital pr 01.01.2018	500 000 000	-	67 000 000	-	434 923 931	1 001 923 930
Innbetalt ikke registrert kapitalforhøyelse		200 000 000				200 000 000
Endring garantiordningen			8 300 000		-8 300 000	-
Avgitt konsernbidrag					-32 900 000	-32 900 000
Årets resultat					688 819	688 819
Andre resultatkomponenter					276 174	276 174
Egenkapital pr. 31.12.18	500 000 000	200 000 000	75 300 000	-	394 688 923	1 169 988 923

Kontantstrømoppstilling

	31.12.18	31.12.17
Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		
Netto innbetalt til premier brutto	1 927 948 409	1 656 007 910
Netto kontantstrøm reassuranse	-34 578 980	-13 667 713
Renteinntekter bank	1 033 406	-58 328
Realisert gevinst/ renter fondsandeler	69 081 476	80 023 731
Andre kostnader	29 185	-
Utbetalte erstatninger	1 310 365 718	1 058 707 267
Betalt skatt	30 866 767	26 881 174
Forsikringsrelaterte driftskostnader	236 718 898	278 237 929
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	385 562 113	358 479 230
Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		
Nettoinvestert i finansielle eiendeler	530 827 347	295 179 005
Netto investert eiendommer	4 698 891	4 055 251
Netto investert i driftsmidler	1 041 581	523 375
Netto investert i immaterielle eiendeler/ IT systemer	11 519 272	11 673 167
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-548 087 091	-311 430 798
Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		
Utbetaling av utbytte	-	-64 000 000
Innbetalt ikke registrert egenkapital	200 000 000	
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	200 000 000	-64 000 000
Netto likviditetsendring	37 475 022	-16 951 568
Likviditetsbeholdning 01.01.	36 245 384	53 196 952
Likviditetsbeholdning 31.12.	73 720 406	36 245 384

Kontantstrømanalyse viser endring i innstående på bank drift og plasseringskonti i 2018.
Fondsplasseringer er definert som investering i finansielle eiendeler.

Regnskapsprinsipper

Generelt

Regnskapet for Frende Skadeforsikring AS er avlagt i samsvar med Lov om årsregnskap, Forskrift om årsregnskap for skadeforsikringsforetak, samt gjeldende regnskapsstandarder.

Det er utarbeidet sammenlikningstall i notene i den grad sammenliknbare tall er tilgjengelig og det anses hensiktsmessig.

Endring i regnskapsprinsipper/ omarbeiding sammenlikningstall

Det er ikke implementert nye regnskapsstandarder i 2018 som har vesentlig betydning for regnskapet.

Innregning av inntekter og kostnader

Grunnleggende regnskapsprinsipper legges til grunn slik at inntekter resultatføres når de er opptjent, og utgifter kostnadsføres i samme periode som tilhørende inntekt. Beste estimat legges til grunn ved usikkerhet, basert på tilgjengelig informasjon ved balansetidspunktet.

Premieinntekter

Opptjent bruttopremie beregnes som forfalt bruttopremie korrigert for endring i avsetning for ikke opptjent bruttopremie. Forfalt brutto premie omfatter all premie for forsikringsavtaler med påbegynt forsikringsperiode før regnskapsårets avslutning.

Gjenforsikringsandel av opptjente bruttopremier omfatter reassurandørenes andel av forfalt brutto premie korrigert for endring gjenforsikringsandel av ikke opptjent bruttopremie.

Erstatningskostnader

Erstatningskostnader omfatter alle erstatningsbeløp som er betalt til forsikringstaker i regnskapsperioden, i tillegg til endring i avsetning for meldte ikke oppgjorte skader (RBNS) og inntrufne med ikke meldte skader (IBNR).

Brutto betalte erstatninger omfatter betalte erstatninger til forsikringstaker inkl. direkte og indirekte skadebehandlingskostnader, med fradrag for mottatte regressinnbetalinger.

Klassifisering og verdivurdering

Finansielle eiendeler

Finansielle eiendeler innregnes i balansen når selskapet blir part i instrumentets kontraktmessige betingelser. Alminnelige kjøp og salg av finansielle instrumenter er regnskapsført på transaksjonsdagen. Alle finansielle instrumenter som ikke inngår i kategorien til virkelig verdi over resultatet, innregnes første gang til virkelig verdi med tillegg av de transaksjonsutgiftene som er direkte henførbare til anskaffelsen eller utstedelsen av den finansielle eiendelen. Finansielle instrumenter i kategorien virkelig verdi med verdiendringer over resultatet innregnes uten hensyn til transaksjonskostnader.

Finansielle eiendeler fraregnes når de kontraktmessige rettene til kontantstrømmene fra den finansielle eiendelen utløper, eller når foretaket overfører den finansielle eiendelen i en transaksjon hvor all, eller tilnærmet all, risiko og fortjenestemuligheter knyttet til eierskap av eiendelen overføres.

Frende Skadeforsikring AS har finansielle eiendeler, og disse klassifiseres etter følgende kategorier etter IAS 39:

- Til virkelig verdi over resultatet
- Utlån og fordringer

Til virkelig verdi over resultatet

Et finansielt instrument klassifiseres som til virkelig verdi over resultatet dersom det ved førstegangsinnregning er øremerket til dette, eller holdes for omsetning. Selskapet har en investeringsportefølje som er øremerket til virkelig verdi ved førstegangsinnregning, og som løpende styres og måles til virkelig verdi. Dette er i tråd med styrets godkjente risiko- og investeringsstrategi og informasjon basert på virkelig verdi rapporteres regelmessig til ledelsen og styret.

Instrumentene måles til virkelig verdi, og endringer i verdien innregnes i resultatet.

Investeringer som holdes til forfall

I denne kategorien inngår finansielle eiendeler med fast forfall, som selskapet har en positiv intensjon om å holde til forfall, og som ved førstegangs innregning ikke identifiseres som virkelig verdi med verdiendring over resultatet. Investeringer holdt til forfall er klassifisert som ut finansielle eiendeler, og måles til amortisert kost etter effektiv rentes metode.

Virkelig verdi

Virkelig verdi er det beløp en eiendel kan omsettes for eller en forpliktelse gjøres opp med i en transaksjon på armlengdes avstand mellom velinformerte, frivillige parter. For finansielle eiendeler som er notert på børs eller annen regulert markedsplass, settes virkelig verdi til kjøpskurs siste handelsdag frem til og med balansedagen. For en eiendel som skal avhendes, eller en forpliktelse som innehas, settes virkelig verdi til salgskurs.

Finansielle instrumenter innregnet til virkelig verdi i Frende Skadeforsikring AS er i det alt vesentlige instrumenter som er notert i et aktiv marked.

Amortisert kost

Etter førstegangsinnregning måles investeringer i kategoriene utlån og fordringer og finansielle forpliktelser som ikke måles til virkelig verdi til amortisert kost ved hjelp av effektiv rentes metode. Ved beregning av effektiv rente estimeres fremtidige kontantstrømmer, og alle kontraktsmessige vilkår ved det finansielle instrumentet tas i betraktning. Honorarer betalt eller mottatt mellom partene i kontrakten og transaksjonskostnader som kan henføres direkte til transaksjonen, inngår som en komponent ved fastsettelsen av den effektive renten.

Verdifall

For finansielle eiendeler som ikke måles til virkelig verdi, foretas det på balansedagen en vurdering av hvorvidt det finnes objektive indikatorer for verdifall av den enkelte finansielle eiendel eller en gruppe av ensartede finansielle eiendeler. Ved vurderingen av om det foreligger verdifall legges det vekt på hvorvidt utsteder har vesentlige finansielle vanskeligheter, om det foreligger kontraktsbrudd, herunder mislighold, om det er sannsynlig at utsteder går konkurs, om det ikke lenger finnes et aktivt marked for eiendelen på grunn av finansielle vanskeligheter eller om det observeres målbar nedgang i forventet kontantstrøm fra en gruppe finansielle eiendeler. Nedskrivningen beregnes ved å sammenligne ny forventet kontantstrøm med opprinnelig kontantstrøm diskontert med henholdsvis opprinnelig effektiv rente (for eiendeler med fast rente) eller med effektiv rente på måletidspunktet (for eiendeler med flytende rente).

Tap for verdifall reverseres dersom reverseringen objektivt kan knyttes til hendelse som finner sted etter at tapet ble innregnet.

IT systemer og programvare

Kjøpt programvare er balanseført til anskaffelseskost inkludert direkte eksterne kostnader for å sette programvaren klar til bruk. Kjøpt programvare tilpasset virksomheten er klassifisert som immateriell eiendel. Balanseført IT system avskrives fra ferdigstillelsesdato lineært over antatt økonomisk levetid. Om virkelig verdi av eiendelen faller under bokført verdi og verdifallet ikke forventes å være forbigående, nedskrives driftsmidlet tilsvarende verdifallet. Nedskrivning reverseres om grunnlaget for nedskrivning ikke lenger er tilstede. Vurdering av systemene er gjort mot endringer i økonomiske, teknologiske, og interne rammebetingelser som tilser at verdi ikke lenger er tilstede. Det er i 2018 ikke foretatt nedskrivninger av IT systemer.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler er klassifisert som andre eiendeler i balansen. Driftsmidlene er vurdert til anskaffelseskost og avskrives lineært over antatt økonomisk levetid. Om virkelig verdi av et driftsmiddel faller under bokført verdi og verdifallet ikke forventes å være forbigående, nedskrives driftsmidlet tilsvarende verdifallet. Nedskrivning reverseres om grunnlaget for nedskrivning ikke lenger er tilstede. Det er ikke gjennomført nedskrivning på driftsmidler per 31.12.2018.

Eierbenyttet eiendom

Selskapet har to fritidseiendommer på Geilo som brukes som firmahytter. Eiendommene innregnes og måles i samsvar med verdireguleringsmodellen i IAS 16. Eiendommene er balanseført til anskaffelseskost og avskrives over forventet levetid.

Forsikringsmessige avsetninger

Avsetning for ikke opptjent premie er periodisering av forfalt premie. Avsetningen er relatert til avsetning for ikke opptjent andel av brutto forfalt premie på forsikringskontrakter der forsikringsperioden er påbegynt ved regnskapsårets slutt.

Erstatningsavsetning er avsetning relatert til skadetilfeller som er inntruffet før balansedagen, men ikke ferdig oppgjort. Dette inkluderer både meldte skader (RBNS) og skader som er inntruffet, men ikke meldt (IBNR). Erstatningsavsetning inkluderer fremtidige direkte og indirekte skadebehandlingskostnader.

Det foretas individuell skadereservering for alle meldte skader, og avsetningen omfatter forventet utbetaling til forsikringstaker inkl. skadebehandlingskostnader.

Avsetning for inntrufne, ikke meldte skader (IBNR) foretas ved hjelp av statistiske metoder. Grunnet lavt skadetall og kort historikk er det ved avsetningsberegning også benyttet en premiefaktor i forhold til opptjent premie for enkelte av selskapets produkter.

Annen opptjent egenkapital

Naturskadefond kan kun benyttes til erstatninger etter naturskader. Til fondet avsettes differansen mellom årets opptjente naturskadepremie og påløpte erstatninger som dekkes av denne ordningen.

Avsetning til garantiordningen er avsetning for å dekke ansvar mot sikringsordningen som skal bidra til å sikre utbetaling av krav som følger av avtale om direkte skadeforsikring. Det maksimale ansvaret utgjør 1,5 % av summen av selskapets opptjente bruttopremie for skadeforsikringsavtaler som omfattes av garantiordningen.

Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring

Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring klassifiseres som en eiendel i balansen. Gjenforsikringsandel av ikke opptjent bruttopremie og gjenforsikringsandel av brutto erstatningsavsetning inkluderes i gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring.

Pensjoner

Selskapet har innskuddspensjon for alle ansatte. Premie kostnadsføres løpende, og selskapet har ingen forpliktelse utover kostnadsført beløp knyttet til innskuddspensjon.

I tillegg har selskapet pensjonsforpliktelse overfor enkelte arbeidstakere via en usikret driftsordning. Pensjonsforpliktelse knyttet til disse ordningene er beregnet i samsvar med IAS19R, ved at nåverdi av beregnede forpliktelser er beregnet med utgangspunkt i tid i ordningen, forventet lønnsvekst og årlig regulering av pensjonsutbetalingene. Diskonteringsrente ved beregning av nåverdien er i samsvar med oppdaterte økonomiske forutsetninger. Endringer i forpliktelsen som skyldes endringer og avvik mot beregningsforutsetningene (estimatavvik) bokføres over resultatet under andre resultatkomponenter. Periodens netto pensjonskostnad består av årets påløpte pensjonsrettigheter, rentekostnader på pensjonsforpliktelsene samt justering for eventuelle planendringer.

Skatt

Resultatført skattekostnad består av betalbar skatt og årets endring i utsatt skatt. Utsatt skatt beregnes med 25 % av midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier ved utgangen av regnskapsåret. Skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller som reverserer eller kan reverseres i samme periode er utlignet og nettoført.

Bruk av estimater

Utarbeidelse av regnskapet i samsvar med årsregnskapsforskriften for forsikringsselskaper, og anvendelse av gjeldende regnskapsprinsipper innebærer at ledelsen må foreta vurderinger, utarbeide estimater og anvende forutsetninger som påvirker balanseført verdi av eiendeler og forpliktelser.

Estimatene baseres på historiske data, vurdering av egen portefølje, forventninger til fremtiden og andre faktorer som er vurdert å være forsvarlig basert på underliggende forhold. Estimater og tilhørende forutsetninger blir gjennomgått regelmessig. Endringer i estimater innregnes i den perioden estimatene endres. Det vil naturlig være usikkerhet knyttet til slike estimater og endring i forutsetninger vil medføre endring i estimater påfølgende regnskapsår.

Forsikringstekniske avsetninger

Det er knyttet størst usikkerhet til avsetning for skader inntruffet men ikke rapportert (IBNR). Avsetningen er basert på statistisk modell utarbeidet på grunnlag av erfaringstall og porteføljens utvikling. Det vil være risiko til fastsettelse av estimater beregnet på grunnlag av disse modellene.

Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler

Ved indikasjon på verdifall foretas det nedskrivningstest for å kontrollere om bokført verdi for driftsmidler og immaterielle eiendeler er tilstede.

Noter til regnskapet

Note 1

Premieinntekter mv.

	31.12.18	31.12.17
Forfalt bruttopremie	1 979 726 487	1 771 008 917
- Avgitt gjenforsikringspremie	-39 061 816	-32 165 900
Endring i avsetning for ikke opptjent bruttopremie	-93 034 610	-110 536 430
- Endring i gjenforsikringsandel av ikke opptjent bruttopremie	1 415 686	121 936
<i>Sum premieinntekter for egen regning</i>	<u>1 849 045 747</u>	<u>1 628 428 523</u>

Erstatninger

Brutto betalte erstatninger	1 310 365 718	1 058 707 267
-Gjenforsikringsandel av betalte erstatninger	-2 556 117	-8 238 819
Brutto endringer i erstatningsavsetninger	198 699 609	199 476 138
- Endring i gjenforsikringsandel av brutto erstatninger	853 500	2 528 844
<i>Sum erstatningskostnader for egen regning</i>	<u>1 507 362 710</u>	<u>1 252 473 430</u>

Note 2

Avsetning til naturskadefond

	31.12.18	31.12.17
Inngående balanse	-	-
<i>Årets endring</i>		
Mottatt naturskadepremie	41 508 814	
Opptjent naturskadepremie	40 091 534	
Inntrufne erstatninger	18 973 472	
Andel kostnader i poolen inkl reassuranse	7 086 025	
Naturskade utover fond mot EK	-14 032 037	-
Avsetning til naturskadefondet UB	<u>-</u>	<u>-</u>

Naturskadefond var negativt med MNOK 15,2 utgang 2018 som er overført fra annen egenkapital.

Noter til årsregnskapet

Note 3 Premieinntekter og erstatningskostnader mv. i skadeforsikring

	Bruttoandel					Gjenforsikringsandel					Nettoandel
	Forfalte premier	Opptjente premier	Påløpte erstatninger 2018	Påløpte erstatninger tidligere årganger	Påløpte erstatninger alle årganger brutto	Forsikringsrelaterte driftskostn.	Forsikrings-teknisk resultat brutto*	Opptjent premie	Påløpte erstatninger	Gjenforsikr. resultat	Forsikrings-teknisk resultat netto
Landbaserte forsikringer - privat											
Kombinerte forsikringer	581 891 348	552 342 674	515 154 609	-15 110 586	500 044 023	106 060 539	-53 761 888	7 847 696	-1 749 493	9 597 189	-63 359 078
Herav: Rettshjelpsforsikring	-	0	-	-	-	0	0	-	-	0	0
Herav: Øvrige	581 891 348	552 342 674	515 154 609	-15 110 586	500 044 023	106 060 539	-53 761 888	7 847 696	-1 749 493	9 597 189	-63 359 078
Motorvognforsikringer	792 417 380	753 239 081	617 451 072	-22 719 970	594 731 102	144 444 140	14 063 839	9 199 052	4 124 816	5 074 236	8 989 603
Herav: Ansvar	298 268 763	285 117 393	202 453 698	-11 131 216	191 322 482	54 365 039	39 429 872	3 481 756	4 000 355	-518 599	39 948 471
Herav: Øvrige forsikringer	494 148 617	468 121 688	414 997 375	-11 588 755	403 408 620	90 079 101	-25 366 033	5 717 296	124 461	5 592 835	-30 958 868
Fritidsbåtforsikring	49 852 728	48 309 818	37 247 718	-187 931	37 059 787	9 086 588	2 163 443	686 387	-40 885	727 272	1 436 171
Ulykkesforsikring	14 868 990	14 331 630	12 244 654	-1 721 960	10 522 694	2 710 150	1 098 786	145 805		145 805	952 981
Reiseforsikring	147 202 842	140 802 012	128 367 318	-6 277 125	122 090 193	26 830 460	-8 118 641	1 432 472		1 432 472	-9 551 113
Øvrige landbaserte forsikringer	24 667 673	22 478 063	16 631 548	-3 724	16 627 824	4 496 143	1 354 096	319 369		319 369	1 034 727
Sum Privatbetonte forsikringer	1 610 900 961	1 531 503 278	1 327 096 919	-46 021 296	1 281 075 623	293 628 020	-43 200 365	19 630 781	2 334 438	17 296 343	-60 496 709
Landbaserte forsikringer - næringsliv											
Kombinerte forsikringer næringsliv	47 519 232	45 624 536	41 746 126	-22 811 700	18 934 426	8 661 265	18 028 845	553 406	-887 318	1 440 724	16 588 121
Herav: Rettshjelpsforsikring	-	0	0	-	-	0	0	-	-	0	0
Herav: Øvrige	47 519 232	45 624 536	41 746 126	-22 811 700	18 934 426	8 661 265	18 028 845	553 406	-887 318	1 440 724	16 588 121
Motorvognforsikringer bedrift	95 775 011	93 320 231	84 365 418	-10 117 124	74 248 294	17 456 780	1 615 157	1 139 595	-	1 139 595	475 562
Herav: Ansvar	28 258 944	27 672 724	31 013 525	-4 089 428	26 924 097	5 150 719	-4 402 092	337 930		337 930	-4 740 022
Herav: Øvrige forsikringer	67 516 067	65 647 507	53 351 893	-6 027 696	47 324 197	12 306 061	6 017 249	801 665		801 665	5 215 584
Yrkesskadeforsikringer	45 732 279	45 237 109	40 938 115	-6 701 933	34 236 182	8 335 560	2 665 367	460 227	745 536	-285 309	2 950 676
Trygghetsforsikring	8 143 352	7 822 982	7 228 405	-3 271 551	3 956 854	1 484 278	2 381 850	79 588		79 588	2 302 262
Øvrige landbaserte forsikringer næringsliv	117 055 311	110 919 136	88 832 495	-18 278 044	70 554 451	21 335 511	19 029 174	1 511 862	-490 040	2 001 902	17 027 272
Sum landbaserte næringslivsforsikringer	314 225 185	302 923 994	263 110 559	-61 180 352	201 930 207	57 273 394	43 720 393	3 744 678	-631 822	4 376 500	39 343 893
Pooler											
Naturskadepoolen	41 508 814	40 091 534	26 059 497		26 059 497		14 032 037				14 032 037
Øvrige pooler	13 091 527	12 173 071		0		0	12 173 071	14 270 671		14 270 671	-2 097 600
Sum poler	54 600 341	52 264 605	26 059 497	0	26 059 497	0	26 205 108	14 270 671	0	14 270 671	11 934 437
Sum	1 979 726 487	1 886 691 877	1 616 266 975	-107 201 648	1 509 065 327	350 901 415	26 725 135	37 646 130	1 702 616	35 943 514	-9 218 377

*Resultater før allokert avkastning

Noter til årsregnskapet

Note 4 Forsikringsforpliktelse

	Avsetning for ikke opptjent premie	Erstatnings- avsetning	Gjenforsikringsand el av ikke opptjent premie	Gjenforsikrings- andel av erstatnings avsetning
Landbaserte forsikringer - privat				
Kombinerte forsikringer	270 534 770	404 324 038	4 703 261	2 550 605
<i>Herav: Rettshjelpsforsikring</i>	-	-		
<i>Herav: Øvrige</i>	270 534 770	404 324 038	4 703 261	2 550 605
Motorvognforsikringer	374 581 310	447 280 081	5 536 714	3 764 422
<i>Herav: Ansvar</i>	141 520 990	342 755 351	2 091 832	3 408 323
<i>Herav: Øvrige forsikringer</i>	233 060 320	104 524 730	3 444 882	356 099
Fritidsbåtforsikring	23 170 690	15 393 086	398 478	92 542
Ulykkesforsikring	6 916 000	37 635 727	85 165	
Reiseforsikring	67 785 270	67 744 120	834 726	
Øvrige landbaserte forsikringer	11 611 220	3 780 684	199 684	
Sum Privatbetonte forsikringer	754 599 260	976 157 736	11 758 028	6 407 569
Landbaserte forsikringer - næringsliv				
Kombinerte forsikringer næringsliv	20 666 410	61 466 155	299 501	98 490
<i>Herav: Rettshjelpsforsikring</i>	-	-		
<i>Herav: Øvrige</i>	20 666 410	61 466 155	299 501	98 490
Motorvognforsikringer bedrift	41 750 460	84 965 578	617 117	-
<i>Herav: Ansvar</i>	12 441 510	56 249 491	183 899	
<i>Herav: Øvrige forsikringer</i>	29 308 950	28 716 087	433 218	
Yrkesskadeforsikringer	19 614 010	204 354 137	241 532	745 536
Trygghetsforsikring	3 456 670	28 268 707	42 566	
Øvrige landbaserte forsikringer næringsliv	49 240 790	81 194 564	814 094	514 420
Sum landbaserte næringslivsforsikringer	134 728 340	460 249 141	2 014 810	1 358 446
Pooler				
Naturskadepoolen	19 228 890	46 761 544		
Øvrige pooler	9 179 440			
Sum poler	28 408 330	46 761 544	-	-
Sum	917 735 930	1 483 168 421	13 772 838	7 766 015

Noter til årsregnskapet

Note 5

Spesifikasjon kostnader

Salgskostnader

	Note	31.12.18	31.12.17
Provisjoner		205 168 054	178 090 486
Reklame og merkekostnader		7 148 158	5 316 635
		<u>212 316 212</u>	<u>183 407 121</u>

Provisjoner er i sin helhet provisjoner til distributørbankene.

Forsikringsrelaterte adm. Kostnader

Lønn og sosiale kostnader	10,11	89 766 952	78 820 773
Lokalkostnader		7 734 001	7 544 828
IT kostnader		42 712 417	37 014 094
Honorarer og leide tjenester		2 689 833	3 785 211
Diverse kontorkostnader		19 867 864	14 616 205
Kostnadsreducerende inntekter		-41 567 350	-31 773 062
		<u>121 203 717</u>	<u>110 008 049</u>

Avskrivninger

Avskrivning maskiner og inventar	12	2 498 314	2 553 155
Avskrivning IT utstyr	12	690 750	628 155
Avskrivning/ nedskrivning IT systemer	12	13 816 100	16 312 994
Avskrivning bygning/fritidseiendom	12	376 322	-
		<u>17 381 486</u>	<u>19 494 304</u>

Sum forsikringsrelaterte driftskostnader

350 901 415 312 909 474

Antall ansatte ved årsskiftet	191	157
Antall årsverk ved årsskiftet	163	132
Gjennomsnitt antall årsverk	148	122

Kostnadsført godtgjørelse til revisor (inkl. mva)

Lovpålagt revisjon	386 196	395 025
Andre attestasjonstjenester/ internkontroll	-	-
Skatterådgivning	-	3 125
Andre tjenester utenfor revisjonen	31 250	-
	<u>417 446</u>	<u>398 150</u>

Note 6

Bundne midler

Pr 31.12.18 hadde selskapet kr 6 342 181 i bankinnskudd skattetrekk.

Noter til årsregnskapet

Note 7

Finansielle eiendeler

	31.12.18		31.12.17	
	Balansført verdi	Virkelig verdi	Balansført verdi	Virkelig verdi
Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost				
Investeringer som holdes til forfall	498 253 959	497 897 802	394 964 873	401 598 614
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
Aksjefondsandeler	293 438 070	293 438 070	260 309 163	260 309 163
Obligasjoner/ rentefond	1 889 023 040	1 889 023 040	1 584 360 582	1 584 360 582
Eiendomsfond	305 101 666	305 101 666	267 350 365	267 350 365
Bankplasseringer				
Plasseringsmidler bank	3 710 031	3 710 031	3 876 316	3 876 316
<i>Sum finansielle eiendeler til virkelig verdi</i>	<u>2 491 272 807</u>	<u>2 491 272 807</u>	<u>2 115 896 426</u>	<u>2 115 896 426</u>
Sum finansielle eiendeler	<u>2 989 526 766</u>	<u>2 989 170 609</u>	<u>2 510 861 299</u>	<u>2 517 495 040</u>

	31.12.18
Aksjefond	
Nordea Stabile Aksjer Global	100 515 014
Nordea Norge Verdi	36 981 445
Nordea Nordic Small Cap Growth	43 252 890
Nordea 2 - Emerging Markets Aksjer Etisk BI	26 299 604
Aksjefond Storebrand	87 934 134
Derivater	-1 545 019
	<u>293 438 070</u>
Rentefond	
Danske Capital DI High Yield	19 660 272
DNB Global Credit Short	73 287 489
Holberg Kreditt	18 985 621
Pareto Global Corporate Bond	59 253 576
	<u>171 186 958</u>
Eiendomsfond	
Aberdeen Eiendomsfond Norge I	183 502 738
Storebrand Eiendomsfond Norge KS	121 598 928
	<u>305 101 666</u>
Rentepapirer	
Rentepapirer til virkelig verdi	1 721 546 113
Rentepapirer til amortisert kost	498 253 959
	<u>2 219 800 072</u>
Sum finansielle eiendeler	<u>2 989 526 766</u>

Virkelig verdi for fondene er fondskurser per 31.12.18.

Noter til årsregnskapet

Note 7 forts.

Rentepapirer - fordeling per sektor

Sektor	31.12.18
Stat-/statsgaranterte	0,6 %
Boligkredittforetak	20,7 %
Kommune/fylke	12,8 %
Bank/Finans	34,3 %
Industri	31,6 %
Sum	100,0 %

Rentepapirer - fordeling per ratingskategori

Rating	31.12.18
AAA	12,5 %
AA	16,3 %
A	26,7 %
BBB	16,2 %
BB	1,1 %
B	0,8 %
CCC eller lavere	0,1 %
Ikke ratet	26,3 %
Sum	100,0 %

Rentepapirer - 10 største utstedere

Utsteder	31.12.18
Eiendomskreditt AS	3,6 %
Gjensidige Bank ASA	3,0 %
Santander Consumer Bank AS	2,9 %
SpareBank 1 Naeringskreditt AS	2,9 %
Sparebanken More	2,7 %
Sparebank 1 Oestlandet	2,7 %
Storebrand Boligkreditt AS	2,6 %
Alesund Kommune	2,6 %
SpareBank 1 Nord Norge	2,3 %
SSB Boligkreditt AS	2,3 %
Sum	27,7 %

Netto inntekter finansielle instrumenter

	31.12.18	31.12.17
Renteinntekter bankinnskudd	1 138 691	21 345
	<u>1 138 691</u>	<u>21 345</u>
Verdiendring obligasjoner/ rentefond	-9 097 736	4 746 951
Renter på rentefond	23 524 048	20 716 496
Nedskrivning obligasjoner holdt til forfall	-1 288 090	-2 393 585
Renter obligasjoner holdt til forfall	11 288 989	11 390 920
Verdiendring aksjefondsandeler	-49 671 088	26 670 365
Verdiendring rentederivater	-	5 683 105
Verdiendring eiendomsfond	8 850 229	9 004 892
Verdiendring sikring	-	-1 965 005
Realisert gevinst/ tap obligasjoner / rentefond	4 424 117	4 365 060
Realisert gevinst/ tap holdt til forfall	2 208 351	2 060 287
Realisert gevinst/ tap aksjefondsandeler	15 648 872	31 049 477
Realisert gevinsts/tap rentederivat	-	-6 081 082
Realisert eiendomsfond	11 987 100	10 441 492
Realisert sikring	-894 194	-1 376 751
Sum inntekter fondsandeler	<u>16 980 597</u>	<u>114 312 621</u>
Sum inntekter finansielle instrumenter	<u>18 119 288</u>	<u>114 333 966</u>

Verdsettelsesteknikker finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet

Kategori	31.12.2018
I	629 915 984
II	1 556 255 157
III	305 101 666
	<u>2 491 272 807</u>
I	25 %
II	62 %
III	12 %
	<u>100 %</u>

- I Kvotepriser i aktive markeder
- II Verdsettelsesteknikker (observerbar input)
- III Verdsettelsesteknikker (ikke observerbar input)

Noter til årsregnskapet

Note 8

Fordringer på forsikringstakere	Ikke forfalt	Under 30 dager	30-60 dager	>60 dager	Totalt
Fordringer på forsikringstakere		5 474 968	7 334 655	5 389 880	18 199 503
Ikke forfalt, ikke fakturert forsikringspremie	278 625 511				278 625 511
Ikke forfalt, fakturert forsikringspremie	423 308 418				423 308 418
Sum fordringer forsikringstakere	701 933 929	5 474 968	7 334 655	5 389 880	720 133 432

Premie inntektsføres i henhold til hovedforfall, kunden faktureres i samsvar med betalingsavtale. Ubetalt forsikringspremie > 60 dager går til avgang og avtalen med kunden kanselleres. Det beregnes korttidspremie til kunden for den tiden selskapet i henhold til loven må stå ansvar for avtalen.

Note 9

Risikostyring

Forsikringsrisiko

Forsikringsrisikoen for den enkelte forsikringskontrakt består av sannsynligheten for at forsikringstilfellet inntreffer og av usikkerheten i størrelsen på utbetalingen.

Forsikringsrisiko styres gjennom avsetninger for fremtidige forventede erstatninger på eksisterende kontrakter, prising av risikoelementet i forsikringspremie, og gjennom reassuranskontrakter.

I tillegg styres risikoen via retningslinjer i forhold til hvilke type risiki som selskapet aksepterer i sin portefølje.

Finansiell risiko

Frende bærer finansiell risiko knyttet til forvaltningen av selskapets investeringsportefølje. Gjennom behandlingen av selskapets kapitalforvaltningsstrategi fastsetter styret rammene for kapitalforvaltningen, inkludert rammer for den strategiske aktiva allokeringen.

Finansiell risiko deles normalt inn i tre hovedkategorier; markedsrisiko, kredittrisiko og likviditetsrisiko. Denne finansielle risikoen styres på aggregert nivå gjennom selskapets kapitalforvaltningsstrategi, og på detaljert nivå gjennom utforming av de enkelte forvaltningsmandater.

Markedsrisiko

Markedsrisiko representerer risiko for at et finansielt instruments virkelige verdi vil svinge på grunn av endringer i markedspriser. Markedsrisiko omfatter tre typer risiko; renterisiko, valutarisiko og annen prisrisiko.

Renterisiko representerer risikoen for at et finansielt instruments virkelige verdi vil svinge på grunn av endringer i markedsrentene. Frende styrer renterisikoen gjennom rammer knyttet til bl.a. porteføljens rentedurasjon. Ved utgangen av 2018 var rentedurasjonen for omløpsporteføljen på 0,6 år.

Valutarisiko representerer risikoen for at virkelig verdi på et finansielt instruments vil svinge som følge av endringer i valutakurser. Frende sikrer det meste av valutarisikoen i porteføljene. Valutaeksponeringen overvåkes til enhver tid, og det foretas valutasikringstransaksjoner innenfor rammene av selskapets kapitalforvaltningsstrategi.

Annen prisrisiko representerer risikoen for at virkelig verdi på et finansielt instrument vil svinge på grunn av endringer i markedspriser. Aksjerisikoen håndteres bl.a. gjennom en veldiversifisert portefølje av noterte verdipapirer både ift geografi og sektorer.

Kredittrisiko

Kredittrisiko omfatter risikoen for at en part i et finansielt instrument påfører selskapet et finansielt tap ved ikke å kunne innfri en forpliktelse. Kredittrisikoen styres gjennom flere virkemidler som bl.a. rammer knyttet til renteporteføljenes kreditturasjon, øvre grenser for eksponering mot navngitte motparter, rammer knyttet til motpartenes rating, samt krav til diversifisering av porteføljen.

Frende foretar minst årlig, sammen med hovedforvalter, en dypere gjennomgang av de enkelte utstederne. Hver enkelt utsteder blir gjennom dette analysert og klassifisert. Rammene for eksponering mot hver enkelt motpart vurderes så på bakgrunn av denne gjennomgang.

Frende sine direkteide rentepapirer og globale rentefond består av investeringer der motparten betraktes som investment grade. Ut over dette har Frende ved utgangen av 2018 omlag 7,2 % av den samlede renteporteføljen plassert i fond med investering i nordiske høyrente obligasjoner.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risiko for ikke å ha tilstrekkelig likviditet til å dekke kortsiktig gjeld og løpende drift.

Frende følger likviditetsutviklingen på daglig basis, og har gode prosesser for å sørge for at selskapet til enhver tid har nok likviditet tilgjengelig til å møte sine forpliktelser. Frende sin investeringsportefølje består utelukkende av likvide papirer og fondsplasseringer som vil realiseres ved et likviditetsbehov.

Selskapets likviditetsstrategi innebærer at det til enhver tid skal være tilgjengelig likvide midler til å møte forpliktelser ved forfall.

Sensitivitet finansielle eiendeler - effekt på markedsverdi

	31.12.18	31.12.17
10% fall i kurs aksjefond	-29 334 493	-26 021 669
1%-poeng stigning i rentenivå	-11 228 433	-5 883 194

Skatteeffekt er ikke hensyntatt i oppstillingen.

Noter til årsregnskapet

Note 10

Ytelser til ledende personer

Selskapsledelse	Lønn	Opptjente	Bonus	Andre godtgjørelser
		pensjonsrettigheter- innbetalt		
		innskuddspensjon		
Vegar Styve, konsernsjef (formelt ansatt i Frende Holding)	2 271 999	1 006 031	198 749	213 859
Andre ledende ansatte				
Erik Bjordal**	1 574 298	385 825	138 328	195 740
Elin Sture Næss**(daglig leder Frende Liv)	1 367 688	322 447	120 600	222 475
Tor Olav Langeland*	1 598 556	462 727	108 540	200 204
Hållvard Natvik*	1 578 309	408 850	133 625	209 572
Eivind Norderud*(daglig leder Frende Skade)	1 797 458	547 125	157 552	227 455
Anne Therese Vonheim*	1 468 585	251 140	111 917	35 271

* Formelt ansatt i Frende Skade

**Formelt ansatt i Frende Liv

Frende Skadeforsikring og Frende Livsforsikring (Frende Forsikring) har felles ledergruppe. Konsernsjef er formelt ansatt i Frende Holding.

Vedr pensjonsytelser vises til note 11.

Konsernsjef og ovennevnte ledende ansatte har avtale om 12 måneders etterlønn ut over oppsigelsestiden på 6 måneder, ved oppsigelse fra selskapets side.

	Honorar mottatt fra selskapet	Honorar mottatt i morselskap	Honorar mottatt i søsterselskap
Styret			
Vegar Styve, styrets leder	67 334		67 334
Geir Bergskaug, nestleder	54 000	270 000	
Monica Rydland, ansattrepresentant	54 000		
Bjørn-Erik Gjerde, ansattrepresentant fra 05.06.2018	22 000	110 000	
Arnstein Heimset (ansattrepresentant)	32 000	160 000	

Det er ikke gitt lån, forskuddsbetalinger eller sikkerhetsstillelser til ledende ansatte fra Frende Skadeforsikring AS eller andre selskaper i konsernet.

Medlemmer av konsernets Risiko og Revisjonsutvalg har mottatt kr. 25 000 i honorar i 2018. Medlemmer har i 2018 vært Jan Erik Kjerpeseth, Geir Bergskaug og Anne Grethe Knudsen.

Noter til årsregnskapet

Note 11

Pensjonskostnader, -midler og -forpliktelser Frende Skadeforsikring AS

Selskapet har pensjonsforpliktelser overfor enkelte arbeidstakere og utbetaler førtidspensjon fra 65 til 67 år, samt alderspensjon for lønn over 12G.

Selskapet har også driftsavtale med tidligere administrerende direktør og utbetaler førtidspensjon fra 62 til 67 år samt alderspensjon for lønn over 12G. Disse ordningene er usikrede og dekkes over selskapets drift. Den usikrede driftsordningen omfatter 6 personer.

Alle pensjonsordningene er behandlet etter IAS 19R Employee benefits. Det vil si at estimatavvik umiddelbart amortiseres og føres mot utvidet resultat. Aktuarberegningene er utført av aktuarer i NIP.

Selskapet har innskuddsbasert pensjonsordning for alle ansatte. Per 31.12.2018 hadde selskapet 191 ansatte. Det er betalt totalt kr. 10 715 239 i innskuddspremie for 2018.

Netto pensjonskostnad	31.12.18	31.12.17
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	1 336 882	972 539
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	384 215	401 559
Korrigert kostnad 2016		-
Periodisert arbeidsgiveravgift	242 675	156 158
Finanssskatt	86 055	55 375
Netto pensjonskostnad	<u>2 049 827</u>	<u>1 585 631</u>

Beregnet pensjonsforpliktelse usikrede ordninger

Pensjonsforpliktelse 01.01	20 675 513	24 484 609
Korrigert forpliktelse 01.01 kostnadsført		2 936 004
Forpliktelse overført		-6 997 384
Resultatført pensjonskostnad	2 049 827	1 585 631
Estimatavvik ført mot utvidet resultat	-368 233	394 835
Vedr. pensjon over drift	1 559 204	1 728 182
Netto pensjonsforpliktelse	<u>20 797 903</u>	<u>20 675 513</u>

Overgang ansatte med tidligere ytelsespensjon

Samlet pensjonsforpliktelse balanseført	<u>20 797 903</u>	<u>-</u>
---	-------------------	----------

Økonomiske forutsetninger:

	31.12.18	31.12.17
Diskonteringsrente	2,60 %	2,30 %
Årlig lønnsvekst	2,75 %	2,50 %
Årlig regulering av pensjoner under utbetaling	0,40 %	0,40 %
Årlig økning i G	2,50 %	2,25 %
Forventet avkastning på fondsmidler	2,60 %	2,30 %

Aktuarielle forutsetninger:

Frivillig avgang medlemmer	0-8%	0-8%
Uttakstilbøyelighet AFP/ Førtidspensjonsavtale	i.a.	i.a.
Lineær opptjening		

Bransjens tariffgrunnlag utarbeidet av Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNO)	K2013/KU	K2013/KU
--	----------	----------

Noter til årsregnskapet

Note 12

Anlegg og utstyr

	Eiendom	IT utstyr	IT system	Kontorinventar	Sum
Anskaffelseskost 01.01.2018	4 055 251	8 276 627	155 220 788	11 847 299	179 399 965
Tilgang	4 698 891	1 041 581	11 519 272	-	17 259 744
Avgang	-	-	-	-	-
Akkumulerte nedskrivninger	-	-	9 943 454	-	9 943 454
Akkumulerte avskrivninger	376 322	8 130 911	127 188 004	11 733 493	147 428 730
Bokført verdi 31.12.2018	<u>8 377 820</u>	<u>1 187 297</u>	<u>29 608 602</u>	<u>113 806</u>	<u>39 287 525</u>
Årets avskrivning	376 322	690 750	13 816 100	2 498 314	17 381 486
Årets nedskrivning	-	-	-	-	-
<i>Økonomisk levetid</i>	<i>20 år</i>	<i>3 år</i>	<i>5 år</i>	<i>5 år</i>	
<i>Lineær avskrivningssats</i>		<i>33 %</i>	<i>20 %</i>	<i>20 %</i>	

IT systemer er kjøpte systemer tilpasset virksomheten.

Verdi av kjøpte systemer er vurdert til virkelig verdi ved balansetidspunktet.

Note 13

Skattekostnad

Årets skattekostnad fordeler seg på:

	31.12.18	31.12.17
Endring utsatt skattefordel	-9 538 654	4 993 291
Betalbar skatt	19 898 285	27 115 664
Korreksjon tidligere år	-2 026 296	-776 323
Sum skattekostnad	<u>8 333 334</u>	<u>31 332 632</u>

Beregning av årets skattegrunnlag:

Resultat av ordinær virksomhet før skatt	9 298 327	176 984 750
<i>Permanente forskjeller</i>		
Ikke fradragsberettigete kostnader	602 532	910 460
Realisert/ urealisert under fritaksmetoden	31 537 662	-42 559 393
Garantiansetning	-	-6 900 000
Avgitt konsernbidrag	-	-
Endring midlertidige forskjeller	38 154 617	-19 973 162
Grunnlag betalbar skatt	<u>79 593 138</u>	<u>108 462 655</u>

Betalbar skatt i balansen

Betalbar skatt i skattekostnaden	19 898 285	27 115 664
Skattevirkning av konsernbidrag	-2 100 000	-
Betalbar skatt i balansen	<u>17 798 285</u>	<u>27 115 664</u>

Utsatt skattefordel vedrører følgende midlertidige fordeler

	31.12.18	Endring	31.12.17
Varige driftsmidler	-17 708 749	1 682 027	-16 026 722
Pensjonsforpliktelse	-20 797 903	122 390	-20 675 513
Urealisert verdiendring finansielle eiendeler	6 713 898	36 981 295	43 695 193
Korreksjon verdiendring finansielle eiendeler	-	-23 109 595	-23 109 595
Avsetning tap på fordring	-2 000 000	2 000 000	-
Sikkerhetsavsetning	184 306 500	20 478 500	204 785 000
	<u>150 513 746</u>	<u>38 154 617</u>	<u>188 668 363</u>
Utsatt skatt i balansen	<u>37 628 437</u>	<u>9 538 654</u>	<u>47 167 091</u>
Anvendt skattesats	<u>25 %</u>		<u>25 %</u>

Effektiv skattesats fremkommer som følger

	31.12.18	31.12.2017
Resultat før skattekostnad	9 298 327	176 984 750
Beregnet skattekostnad basert på nominell sats	2 324 582	44 246 188
Skatteeffekt av permanente forskjeller	8 035 049	-12 137 233
Skatteeffekt av korreksjon ligning 2017 (2016)	-2 026 296	-776 323
Skattekostnad	<u>8 333 334</u>	<u>31 332 631</u>

Noter til årsregnskapet

Note 14

Andre forpliktelser

	31.12.18	31.12.17
Leverandørgjeld	5 847 519	5 780 647
Gjeld i forb med direkte forsikring	5 090 271	8 023 341
Forskuddstrekk	6 309 910	5 190 289
Skyldig arbeidsgiveravgift	4 029 527	3 381 478
Skyldig finansskatt	1 503 780	1 258 777
Andre forpliktelser	120 430	2 838 136
Gjeld trafikksikringsavgift	146 164 845	39 021 613
	<u>169 066 282</u>	<u>65 494 281</u>
Konsernmellomværende		
Fordring Frende Livsforsikring	-	4 118 105
Gjeld til Frende Livsforsikring		-
Gjeld til Frende Holding	35 000 000	6 898 263

Note 15

Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter

Påløpt arbeidsgiveravgift	1 712 425	1 534 294
Påløpt finansskatt av ferielønn	657 071	535 512
Feriepenger	12 037 766	10 270 423
Avsatt bonus	1 550 000	6 294 519
Skyldig provisjon *	10 961 506	6 848 458
Avsetninger for andre forpliktelser	1 325 601	1 161 283
	<u>28 244 369</u>	<u>26 644 489</u>

* Provisjon til distributører, herav utgjør provisjon til eierne av Frende Holding AS (morselskapet til Frende Skadeforsikring AS) kr 10 961 506

Note 16

Aksjonærer

Aksjekapitalen på kr. 500 000 000 består av 5 000 000 aksjer á kr. 100.

Frende Holding AS eier 100% av aksjene i Frende Skadeforsikring AS pr. 31.12.2018.

Det er den 03.01.2019 gjennomført en kapitalforhøyelse som er innbetalt pr 31.12.18 med MNOK 200.

Alle aksjene har lik stemmerett.

Konsernregnskap for Frende Holding konsern er tilgjengelig på frende.no

Resultat per aksje

	31.12.18	31.12.2017
Totalresultat	964 993	145 652 118
Antall aksjer	<u>5 000 000</u>	<u>5 000 000</u>
Resultat per aksje (kroner)	<u>0,19</u>	<u>29,13</u>

Frende Holding AS eier 100 % av aksjene i selskapet.

Antall aksjer 01.01	5 000 000	5 000 000
Emisjon		
Antall aksjer 31.12	<u>5 000 000</u>	<u>5 000 000</u>

Noter til årsregnskapet

Note 17

Kapitalkrav

I Solvens II balansen verdsettes eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi.

Forsikringsforpliktelser i Solvens II balansen er beregnet til beste estimat av premie og erstatningsavsetning, i tillegg til en risikomargin som reflekterer tredjeparts kapitalkostnader ved å overta disse forpliktelsene. Beste estimat på erstatningsforpliktelse er neddiskontert kontantstrøm over forpliktelsens levetid, mens beste estimat av premieavsetningen er definert som nåverdien av ikke inntrufne skader og fremtidige omkostninger knyttet til løpende forsikringsavtaler. I disse beregningene inngår blant annet antagelser om fremtidige skadeprosenter, kostnadsprosenter og avgangsprosenter.

Forsikringsforpliktelser i regnskapsbalansen er ikke opptjent premie som følge av periodisering av forfalt premie etter pro rata prinsippet, samt nominell erstatningsavsetning tilsvarende skadetilfeller inntruffet, men ikke oppgjort på balansetidspunktet.

(i tusen)	Solvens II balanse	Solvens II balanse
	31.12.2018	31.12.2017
Eiendeler i balansen	3 892 727	3 316 157
Mer-/ mindre verdier	-731 477	-675 263
Sum eiendeler solvens II balansen	<u>3 161 251</u>	<u>2 640 894</u>
Beste estimat inkl risikomargin forsikringsforpliktelser forpliktelser	1 742 375	1 373 374
Utsatt skatt forpliktelser	50 305	63 885
Andre forpliktelser	201 507	235 411
Sum gjeld solvens II balansen	<u>1 994 187</u>	<u>1 672 670</u>
Fradrag for forventet utbytte	35 000	-
Basiskapital 1	1 132 064	968 224
Naturskadefond	-	-
Basiskapital 2	-	-
Ansvarlig kapital under Solvens II	1 132 064	968 224
	Solvenskapitalkrav	Solvenskapitalkrav
Operasjonell risiko	56 064	49 371
Markedsrisiko	328 559	307 915
Motpartsrisiko	26 053	23 527
Forsikringsrisiko	651 698	572 494
Diversifiseringseffekter	-262 358	-237 819
Risikoreduserende effekter av utsatt skatt	-50 305	-63 885
Kapitalkrav	<u>749 711</u>	<u>651 603</u>
Solvensmargin	151 %	149 %
Minstekapitalkrav	315 597	264 606
Margin minstekrav	359 %	366 %

Noter til årsregnskapet

Note 18

Nøkkeltall til regnskapet

	<i>Definisjon</i>	31.12.18	31.12.17
Skade % brutto	Brutto erstatningskostnader i prosent av brutto opptjent premie	80,0 %	75,8 %
Skade % e/r	Netto erstatningskostnader i prosent av netto opptjent premie	81,5 %	76,9 %
Kostnadsandel	Driftskostnader i prosent av opptjent premie for egen regning	19,0 %	19,2 %
Combined ratio	Summen av kostnadsandel og skadeprosent egenregning	100,5 %	96,2 %

Til generalforsamlingen i Frende Skadeforsikring AS

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Frende Skadeforsikring AS' årsregnskap som består av balanse per 31. desember 2018, resultatregnskap, endring i egenkapital og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2018, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon omfatter informasjon i årsrapporten bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik internkontroll som den finner nødvendig

for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av internkontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifierer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om andre lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til resultatdisponering er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Bergen, 26. mars 2019
PricewaterhouseCoopers AS

Marius Kaland Olsen
Statsautorisert revisor